

## BATININ DOĞU SORUNU: KUTSAL ANADOLU

*Yard. Doç. Dr. Rahmi Doğanay, " Milli Mücadele 'de Karadeniz (1919-1922)", Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 2001, VIII+356 s.*

Yard. Doç. Dr. Rahmi Doğanay'ın "*Millî Mücadele 'de Karadeniz*" adlı eserinde, millî mücadele sırasında ön plâna çıkmamış, fakat diğer bölgeler ve faaliyetler kadar önemli olan Karadeniz cephesi ayrıntılı bir şekilde yapılan araştırma yer almaktadır. 1918-1922 yılları arasında Karadeniz ve kıyılarında verilen mücadele yanında, İtilâf Devletlerinin siyasi, askerî amaç ve faaliyetlerine bir açıklık getirilmiştir.

Yard. Doç. Dr. Rahmi Doğanay'ın ön söz yazısından sonra yer alan "Giriş" bölümü (s. 1-23)'nde, Karadeniz'in konumu ve önemi ile doğu sorunu ve Karadeniz'in bu sorun içindeki yeri ele alınmıştır.

Üç bölüm hâlinde verilen eserdeki konular, birinci bölümü (s. 25-108): "İtilâf Devletlerinin Karadeniz'deki Siyasi Amaç ve Faaliyetleri", ikinci bölümü (s. 109-248) "İtilâf Devletlerinin Karadeniz'deki Askerî Faaliyetleri", üçüncü bölümü (s. 249-304) ise "İtilâf Devletlerinin Faaliyetlerine Karşı Alınan Önlemler" adlı başlıklar altında araştırılmıştır.

Birinci bölümde,

1) Mondros Mütarekesi ve Sevr Antlaşması'na Göre Karadeniz'in Durumu ve Bölgede Sağlamak İstenen Statü,

2) Çarlık Rusyası Taraftarlarına Yardım,

3) Sovyet Yayılmasına ve Türk-Sovyet İşbirliğine Karşı Tampon Bölgelerin Kurulması, a) Ermenistan, b) Pontus, c) Kafkaslardaki Diğer Oluşumlar,

4) Pantürkizm ve Panislâmizm Endişeleri ve Engelleme Çabaları,

5) İtilâf Devletlerinin Ankara ile Anlaşma Çabaları,

6) Casusluk ve Propaganda Faaliyetleri adlı alt başlıklar bulunmaktadır.

İkinci bölümde,

1) Yunanistan'ın Karadeniz'deki Faaliyetleri, a) İnebolu Bombardımanı, b) Trabzon Bombardımanı, c) Rüsümât 4 No Motorun Batırılması, d) Samsun Bombardımanı, e) Kontrol ve Arama Faaliyetleri ve Diğer Bombardımanlar,

2) Zonguldak ve Ereğli'nin İşgali, b) Alemdar Olayı, c) Kontrol ve Arama Faaliyetleri,

- 3) İngiltere'nin Karadeniz'deki Faaliyetleri,  
 4) Amerika'nın Karadeniz'deki Faaliyetleri,  
 5) İtalya'nın Karadeniz'deki Faaliyetleri adlı alt başlıklar bulunmaktadır.  
 Üçüncü bölümde ise,

1) Karşı Propaganda, a) Casusluk Faaliyetlerinin Engellenmesi, b) Pontus Faaliyetlerine Karşı Alınan Önlemler, c) Propaganda,

2) Lojistik Faaliyetler, a) Karakol ve Gözetleme İstasyonları Kurulması, b) Deniz Taşımacılığı Örgütünün Kurulması, c) Karadeniz'de Faaliyet Gösteren Türk Deniz Gücü, d) Karadeniz Yoluyla Anadolu'ya Yapılan Taşımacılık, e) Silâhlı Mücadele ve Düşman Gemilerine El Konulması adlı alt başlıklar bulunmaktadır.

Eserin 305-320. sayfaları arası “Sonuç”, 321-334. sayfaları arası “Kaynaklar”, 335-355. sayfaları arası “İndeks” ve 356. sayfada “Ek” bölümleri bulunmaktadır.

*“Karadeniz yolu, nasıl Millî Mücadele'nin beslenmesi için Anadolu'ya açılan en uygun kapı idiyse, engelleme ve söndürme çalışmaları için de o derece önemliydi. Bu nedenle İtilâf Devletleri Karadeniz'deki güçlerini ve faaliyetlerini yoğunlaştırıyorlardı. İşgal altında bulunmayan tek kıyı Karadeniz kıyısıydı. İtilâf güçleri buraları donanmaları ile kontrol etmek yanında, Anadolu içlerine girememelerinin sonucu, abluka ve karakol uygulamaları ile Millî Mücadele'yi hapsetmeyi düşünüyorlardı. Millî Mücadele'ye yakın gördükleri Sovyet Rusya ile Türkiye'nin bağlantılarına engel olmak, amaçlarından bir başkasıydı. Karadeniz ve Boğazları kontrol ederek, Millî Hareket'e Rusya'dan ve İstanbul'dan gelecek yardımları da engelleyebileceklerdi. Karadeniz'deki itilâf politikası bu temel amaçlar üzerine kurulmuştu” (s. 308-309).*

Yard. Doç. Dr. Rahmi Doğanay'ın yazdığı gibi, Türklerin Anadolu'ya gelip Bizans'la ilişkiye girmeleri ve zaman içinde yapılan fetihlerle Hristiyan-Müslüman veya doğu-batı çatışması, İstanbul'un ve Anadolu'nun batı dünyası tarafından kutsal sayılması ve bu coğrafyanın geri alınması ideali kademeli olarak günün koşullarına göre daralarak veya genişleyerek gündeme getirilmektedir.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığınca yayımlanan “*Millî Mücadele'de Karadeniz*” adlı eserin okunması, okutulması, insanların bilinçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Saim KESKİN  
 Atatürk Kültür Merkezi Uzmanı